

emberek között. A szolgálat teljes betöltése által építeni és gazdagítani a Jézus által tanított Istenországát, melyért a Mester kész volt életét is feláldozni. Ő maga is így szól hozzánk: — Én példát adtam néktek, hogy amiképpen én cselekedtem, ti is akképpen cselekedjetek. — Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok is tökéletes.

Pál és Apollos is munkájuk által a jézusi célt szolgálták, és hiszem, hogy mi is összefogva, együttműködve és közös dolgainkat rendezve plántáltunk és öntöttünk. Az evangélium szellemében éltünk és dolgoztunk, szolgálva népünket, hazánkat és egyházainkat egyaránt. Plántáltuk a hitet, mely hegyeket képes megmozgatni, hogy az emberi lelkek Isten templomává magasztosuljanak. Öntöttük a hitnek lankadó virágait, és vadoncba rózsát oltottunk, hogy szebb legyen a föld és boldogabb e földön minden ember. A plántáló és az öntöző pedig jutalmát veszi a maga munkája szerint. Amen.

KOVÁCS ISTVÁN

GYÜMÖLCSEIKRŐL ISMERITEK MEG ŐKET

Mt 7,16

Ujrahallgatni egy zeneművet, egy tétova délután vagy est csendjében felidézni egy költemény bársonyos érintésű szavait, vagy egy régen olvasott könyvről lesimítani a port s újból elmerülni világában: nagyszerű dolog. A legtöbbször nemcsak az újra felfedezett gondolatok-érzések szépsége remegtet meg, hanem új észrevételeknek, tanulságoknak lehetünk boldog felfedezői.

Balázs Ferenc közelmúltban újra megjelent könyvének (Bejárom a kerek világot) az imádkozók általunk alig ismert szépségéről írt sorainál időztem el gondolatban a minap. Kétségtelen, hogy az imádkozók átszellemülésében kibontakozó szépség nem más, mint az imádkozó egész lényén — fizikai valóján is — előradó derűje a léleknek. A kiegyensúlyozott, boldogan önfeledt emberi állapot szépsége. A lelki nyugodtság, harmónia, boldogság tükörképe az imádkozó arcán.

Nem véletlen, hogy Balázs Ferenc erről ír. Ő újra felfedezte az imádkozó szépségét, boldogságát is. Azt, hogy a vallásnak hivatása ezt a „szépséget“, ezt a derűs, harmonikus, kiegyensúlyozott állapotot, vagy nevezzük akár a közhasználatban levő szóval: boldogságot megteremteni az ember életében. A Hegyi Beszéd tanúbizonyosága alapján állíthatjuk, hogy megalkotója, Jézus is boldoggá kívánta tenni az embert. Olyan vallást kívánt adni neki, amely lelkét istenessé, bizakodóvá, derűssé, kiegyensúlyozottá teszi, mely egész életét beragyoghatja, boldoggá teheti.

Ezen eszme, gondolat megértéséhez feltétlenül tudnunk kell azt, amit Jézus tudott, s Balázs Ferenc is világosan meglátott, megértett. S amit — a boldogságot valami elvont s egyben elérhetetlenül távoli eszménynek tartó emberek, tehát sokan — nem tudnak. Azt, hogy az ember derűs, kiegyensúlyozott, bizakodó, harmonikusan örömteli állapota — vagyis a boldogság — nem valami önmagában — önmagától is létező, készen kapható, könnyedén ölünkbe hulló valami! Nem, hanem mindig valaminek a következménye, eredménye. Jézus tanítása szerint az igazi vallás, az igazi hit megélésének következménye, eredménye! Egy képzeletbeli matematikai képlet egyszerűségével szólva: „Az igazi hit, vallás = boldogság.“

De melyik ez az igazi hit, vallás, mely boldoggá tesz? — szegezi nekünk a kérdést a mindig kereső elme.

„Gyümölcsceikről ismeritek meg őket.“ — Ez jézus útmutatása a tanítványoknak.

„Próféták hirdetik tanaikat, — száz és százfélet. S mindenik azt mondja, harsogja, hogy — övé az igazi! Melyiknek higgyünk?“ — kérdezik a tanítványok. „Gyümölcsceikről ismeritek meg őket“ — válaszolja Jézus. Vallásokat, hiteket — s magukat az embereket is, akik hirdetik azokat. Csak gyümölcsceikről. A vallásokat s az embereket is. A jókat és rosszakat egyaránt. Mert a jó fa jó gyümölcsöt, a rossz fa rossz gyümölcsöt terem. A jó fa nem teremhet rossz gyümölcsöt, mint ahogyan a rossz fa sem teremhet jó gyümölcsöt.

Néhány nappal ezelőtt olvastam egyik újságban a következő rövid, de sokatmondó történetet. Címe: *Segítségre várva*. Egy forgalmas országút szélén órák hosszat feküdt kocsiában egy vezetés közben diabetikus kómába esett ember. A mellette elhúzó, elhaladó, többszáz gépkocsi vezetője figyelemre sem méltatta az eszméletlen, magatehetetlen cukorbetegét. Végül megáll egy kocsi, és két utasa — kirabolta a szerencsétlen embert! Félóra múltán ugyanaz a két egyén visszatért a tett színhelyére, de most sem orvosi segítséggel, hanem azért, hogy gyűrűjétől s órájától is megfossza magatehetetlen áldozatát!

„Gyümölcsceikről ismeritek meg őket!“ S míg készültem kimondani a homo sapiens ezen típusa felett a tudatom mélyén rejlő ítéletet — azon gondolkodtam el, hogy milyen vallásúak lehettek a tettesek? Talán keresztényeknek keresztelték őket is egykoron? — Mindegy: „Gyümölcsceikről ismeritek meg őket!“

Egy másik történet a következő tanulsággal gazdagít:

Egy erdei mókus leugrott az ágról, s egyenesen egy alvó farkasra esett. Felzökött a farkas, és fel akarta falni. A mókus kérlelte: — Engedj el, te farkas! A farkas így felelt: — Jól van, elengedlek, de előbb azt mondd meg nekem, hogy miért vagytok ti mókusok olyan vidám, boldog teremtések. Nekem mindig rossz kedvem van.

— Előbb engedj fel a fára, onnan majd megmondom neked, mert ideleenn félek tőled. A farkas — mert kíváncsisága legyőzte éhségét — elengedte, s a mókus a fáról a következő feleletet adta: — Azért van rossz kedved, mert gonosz állat vagy. A gonoszság szorongatja a szívedet. Mi pedig azért vagyunk vidámak, boldogok, mert jók vagyunk, mert nem bántunk soha senkit!

Tolsztoj ezen tanmeséjéhez nem szükséges hozzáfűzni semmit, az eddig elmondottakkal könnyedén kapcsolatba hozható.

S hogy én mégis hozzáfűzők az elmondottakhoz valamit, az csak azért van így, mert a Balázs Ferenc említett könyvében mindezzel kapcsolatosan van még egy rendkívül figyelemre méltó dolog. A könyv újraolvasásakor is felcsillanó érenye, hogy időtállóan bizonyult sok minden abból, amit megfigyelt ebből a „kerekek világából“. Keleten járva egy új — számára addig ismeretlen — vallással ismerkedik a szerző. Nagyszerű s egyben Balázs Ferenc lényegét meglátásáról tanúszkodó az, hogy az ismeretlen vallással való ismerkedésének benyomásait megörökítve, nem hittételekről, dogmákról beszél, hanem a következőket írja:

„Ez nem hindu, hanem sikh, amely vallásról csak annyit jegyeztem meg, hogy férfitagjai a szakállukat megnövesztve viselik, s egész India területén gépkocsivezetéssel foglalkoznak. Jó vallás kell hogy legyen, mert ezek a hatalmas, szép emberek egyúttal nagyon jók, megbízhatók és becsületesek is.“

S ebben a lényegre törő meglátásban benne foglaltatik az a gondolat, hogy minden vallás, amely követőit jó emberekké neveli és lelki nyugalommal vagy boldogsággal ajándékozza meg, az — jó vallás.

Unitárius vallásunkat még ma is meglehetősen kevesen ismerik. Lényegéről keveset tudnak az emberek. Igyekezzünk tiszta jézusi örökséget képviselő vallásunk eszmei tartalmának oly magasrendű megélésére, amelyről ítélve az emberek ezzel az észrevétellel, megállapítással kezdhetik vallásunkkal való ismerkedésüket: „Jó vallás kell hogy legyen, mert ezek az emberek nagyon jók, megbízhatók és becsületesek is.“ S tegyük hozzá: ha „gyümölcsceinkről“ ismernek meg így, akkor — boldogok is! Ámen.

KÉT FÉNY KÖZÖTT

Mt 5,16

Van egy ismert regény, amelynek ez a címe: *Ami két Miatyánk között van*. — Nem a regényről akarok beszélni, de a címe nagyon megkapott. Mert a vasárnapi istentiszteleteken kétszer mondjuk el a Miatyánkot, s a prédikáció is a két Miatyánk között van.

A Miatyánk az istentisztelet fontos része. Mert ezt az imádságot Jézus hagyta ránk. Az köt össze bennünket vele és első tanítványaival, akik azt nekünk tovább adták. Prédikáció nélkül lehet istentiszteletet tartani: egyszerű hétköznapi istentiszteleteket, bűnbánatiakat, de Miatyánk nélkül nem szoktunk soha.

Amikor azt mondjuk: „Két Miatyánk között“, azt is mondhatnók: két istentisztelet között. Különösen ma, amikor ezen a héten már tartottunk egy istentiszteletet halottaink emlékére, s bár nem szándékszunk ma is róluk beszélni, mégsem felejtkezhetünk el arról a gyertyafényes istentiszteletről egy hét alatt.

A napokban esti sétámat végeztem a kertünkben. Ahogy lépegettem, a lábam előtt megvillant valami. Először azt hittem, a telehold fénye villant egy harmatcseppen, de jobban megnézve láttam, hogy szentjánosbogár. Elcsodálkoztam: igaz, hogy az esték nem hidegek most, de az ő világítása ilyenkor szokatlan. November van. Úgy meghatott, hogy mégis világít. És akkor eszembe jutott egy nem is olyan régen élt nagy költőnk verse, a *Két fény között*.

Szemben a fiumei kikötő;
Elől a nagy világítótorony.
Lobban, forog, forgó fénykévéit
Futtatja végig a hullámokon.

Hátam mögött a sziklarepedésben
Parányi fényű szentjánosbogár.
Kis hangya, kóbor pille — valaki
Az ő fényénél is haza talál.

Hát én, hát én világítok vajon?
Csobban a tenger csorba sziklaélen;
A parton állok — két fény közt — sötétén.

A nagy költő szerény volt; nem látta önmaga fényét. Pedig az igazi nagyok világítva mutatják előttünk az utat. De nem lehet mindenki világítótorony. Sokszor hallottam már: „Milyen jó a nagyembereknek; mindenki csodálja, követi őket; vezethetik embertársaikat. Miért vagyok én ilyen egyszerű, szürke ember? Nem érdemes így élni.“ Igaz, legtöbbször csak jánosbogarak vagyunk. A fényünk csekély, de Istentől kaptuk mi is, akár a világító napok a maguk fényét. És ahogy a költő mondja: „Kis hangya, kóbor pille“, — hozzánk hasonló emberek — a mi fényünkénél is haza találhatnak, akár otthonukba, akár vendéglátó házhoz, akár Istenhez. Egyetlenegy szentjánosbogár fényét csak az láthatja meg, akinek a lába elé kerül. Ha halottak napján este csak egyetlen gyertyát gyújtott volna valaki meg a temetőben, az nem látszott volna messze. De én láttam már egy nyáron jánosbogarakat tömegestől repülni a levegőben, és nem hiszem, hogy lett volna valaki, aki azt ne csodálta volna meg. Halottak napján pedig nem egy, de sok-ezer gyertyát gyújtottak meg a temetőben, és minden kivilágított temető messzire látszott. És aki látta — mint egyszer egy régi halottak napján egy öreg fuvaros a Kénos fölötti országúton —, elénekelte a 199-ik énekünk mindkét versszakát.

De novemberben nemcsak halottak napja van. November 15-e is emlékeztet minket Dávid Ferencre, aki tanításaival visszaadta nekünk az igazi jézusi tanításokat. Mi csak szentjánosbogarak vagyunk — ő világítótorony. De országunkban sok unitárius „szentjánosbogár“ van. Ha összeadjuk apró fényeinket, az messzire világít.

Úgy készülünk hát november tizenötödikére, hogy ebből a világításból ki ne maradjunk. Vigyük magunkkal szentjánosbogárnyi fényeinket, s haladjunk úgy egyházalapítónk halálának évfordulója felé, ahogy Jézus születésének gyertyafényes ünnepe, a karácsony felé szoktunk haladni.